

Sygn. akt I ACa 236/20

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 9 lutego 2021 r.

Sąd Apelacyjny w Katowicach I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący :	SSA Roman Sugier (spr.)
Sędziowie :	SA Tomasz Ślęzak SO del. Tomasz Tatarczyk
Protokolant :	Mateusz Dejas

po rozpoznaniu w dniu 9 lutego 2021 r. w Katowicach

na rozprawie

sprawy z powództwa M. P.

przeciwko Skarbowi Państwa - Dyrektorowi Zakładu Karnego w (...)

o zapłatę

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Okręgowego w Katowicach

z dnia 23 grudnia 2019 r., sygn. akt I C 314/19

- 1) oddala apelację;
- 2) nie obciąża powoda kosztami postępowania apelacyjnego.

SSA Tomasz Ślęzak	SSA Roman Sugier	SSO del. Tomasz Tatarczyk
-------------------	------------------	---------------------------

Sygn. akt I ACa 236/20

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 23 grudnia 2019r. Sąd Okręgowy w Katowicach w sprawie z powództwa M. P. przeciwko Skarbowi Państwa - Dyrektorowi Zakładu Karnego w (...) o zapłatę oddalił powództwo

w zakresie żądania zapłaty kwoty 30.000 złotych (pkt 1), w pozostałym zakresie postępowanie umorzył (pkt 2) i zasądził od powoda na rzecz pozwanego 240 złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego (pkt 3).

W motywach wyroku Sąd pierwszej instancji podał, że powód w pozwie z 12 kwietnia 2019r. domagał się zasądzenia od pozwanego na jego rzecz kwoty 132.000 złotych z tytułu zadośćuczynienia. Podał, że od 28 sierpnia 2015r. do 22 czerwca 2017r. przebywał w pawilonie (...) Zakładu Karnego w (...). W pawilonie tym nie było wydzielonego pomieszczenia palarni. Osadzeni palili papierosy na korytarzu pawilonu. Jako osoba niepaląca powód był narażony na oddziaływanie dymu tytoniowego, który przedostał się do celi. Powód był też narażony na wdychanie tego dymu podczas każdego wyjścia do toalety czy umywalni. Stan ten zdaniem powoda oznaczał brak poszanowania dla jego zdrowia i życia.

Pozwany w odpowiedzi na pozew wnosił o oddalenie powództwa i o zasądzenie od powoda na jego rzecz kosztów procesu. Podał, że zapewnił powodowi warunki osadzenia zgodne z obowiązującymi przepisami. Zarzucił przedawnienie roszczenia za okres ponad 3 lat od wniesienia pozwu do sądu. Wyjaśnił, że osadzeni w godzinach otwarcia pawilonu (...) palili papierosy przed tym pawilonem a w czasie jego zamknięcia na terenie pawilonu lecz zaprzeczył aby dym tytoniowy przedostawał się z korytarza do celi w której był osadzony powód.

Wyrok Sądu Okręgowego oparty został na następujących ustaleniach faktycznych.

Powód przebywał w Zakładzie Karnym w (...) w okresie od 28 sierpnia 2015 do 10 lipca 2017r , a następnie od 28 listopada 2017r do 14 lutego 2019r . Deklarował się jako osoba niepaląca i był umieszczany w celach z osobami niepalącymi .

W tym czasie w okresie od 28 sierpnia 2015 ro 22 czerwca 2017r przebywał w Pawilonie (...) . Jest to zakład typu półotwartego . Osadzeni mają możliwość wychodzenia z celi, przemieszczania się pomiędzy pawilonami, mogą poruszać się po całym terenie zakładu . Pawilony są natomiast zamykane w godzinach od 16:00-6:30, a w ciągu dnia od 12:00-13:30 i wtedy osadzeni mogą się poruszać wyłącznie w obrębie danego pawilonu . Powód przebywał tam w następujących celach :

- od 28 sierpnia 2015r do 2 września 2015r w celi nr 2 ,
- od 3 września 2015r do 10 listopada 2015r w celi nr 19 ,
- od 11 listopada 2015r do 24 lutego 2016r i od 4 marca 2016 do 22 czerwca 2017r. w celi nr 15,-
- od 25 lutego 2016r do 3 marca 2016r w celi nr 16 .

Był wówczas zatrudniony w charakterze pracownika ogólnobudowlanego. Nadto był słuchaczem Centrum (...).

W Zakładzie Karnym w (...) Dyrektor tego Zakładu wewnętrznymi zarządzeniami wprowadził w życie regulamin w sprawie ustalenia porządku wewnętrznego w oddziałach penitencjarnych nr 2 i 3 w zakładzie karnym typu półotwartego i otwartego oraz w oddziale terapeutycznym. W treści tych regulaminów zawarte były regulacje dotyczące wyznaczenia miejsc , w których dozwolone jest palenie wyrobów tytoniowych. Zgodnie z tymi regulacjami w pawilonie (...) w okresie kiedy przebywał tam powód obowiązywała zasada, zgodnie z którą w czasie kiedy pawilon był otwarty osadzeni mieli palić papierosy na zewnątrz, natomiast kiedy pawilon był zamykany była zgoda na palenie na korytarzu w wyznaczonym miejscu, gdzie umieszczono popielniczki. Pawilon ma dwa wejścia z zewnątrz i do palenia wyznaczono miejsce w pobliżu jednego z wejść , przy kratkach, za którymi znajdują się drzwi wejściowe. Drzwi te miały pozostawać

otwarte żeby zapewnić wentylację. Miejsce wyznaczone do palenia było obok węzłów sanitarnych, gdzie były kratki wentylacyjne.

Najbliżej miejsca wyznaczonego do palenia w pawilonie (...), znajdowała się cela 14 ,a następna była cela nr 15 – usytuowana około 10 metrów od miejsca wyznaczonego do palenia .

Mając na względzie powyższe ustalenia Sąd Okręgowy uznał, że powództwo w takim zakresie w jakim zostało podtrzymane nie jest zasadne.

W części motywów dotyczącej oceny prawnej żądania Sąd omówił przepisy dotyczące ochrony dóbr osobistych (art. 23 i 24 kc) oraz przesłanki normujące zasądzenie zadośćuczynienia o jakim mowa w art. 448 kc.

W ocenie Sądu pieniądze roszczenie powoda w części obejmującej żądanie pozwu za okres od 28 sierpnia 2015 r. do 12 kwietnia 2016 r. uległo przedawnieniu. Obejmuje ono bowiem okres wykraczający ponad trzy lata od wniesienia pozwu do sądu. Zgodnie bowiem z przepisem art. 442 ¹ § 1 kc roszczenie o naprawienie szkody wyrządzonej czynem niedozwolonym ulega przedawnieniu z upływem trzech lat od dnia w którym poszkodowany mógł się dowiedzieć o szkodzie i o osobie obowiązanej do jej naprawienia.

Zdaniem Sądu powód domagając się zadośćuczynienia za szkodliwe oddziaływanie na niego dymu tytoniowego już przed 12 kwietnia 2016 r. wiedział o tej okoliczności oraz kto jest sprawcą takiego stanu rzeczy.

Sąd nie dopatrył się okoliczności, które nakazywałyby uznanie podniesionego przez pozwanego zarzutu przedawnienia roszczenia za sprzeczny z zasadami współżycia społecznego (art. 5 kc). Sąd Podkreślił, że powód w toku postępowania nie wykazał aby zgłaszał pozwanemu skargi na krzywdę jakiej doznaje ze względu na palenie przez innych osadzonych tytoniu w korytarzu pawilonu (...). Nie udowodnił też aby dym ten przedostawał się do jego celi i oddziaływał na niego w sposób szkodzący jego zdrowiu lub powodujący znaczny dyskomfort w okresie po 12 kwietnia 2016 r.

W przekonaniu Sądu Okręgowego wdychanie przez powoda dymu tytoniowego w czasie udawania się do łazienki czy toalety nie stanowi, że

względem na sporadyczność tych zdarzeń, takiej krzywdy, która uzasadniałaby zasądzenie na rzecz powoda czy wskazanej organizacji charytatywnej żądanych sum pieniężnych. Samego braku palarni w pawilonie (...) Sąd nie uznał za działanie bezprawne ze strony pozwanego.

Dlatego Sąd powołując jako podstawę prawną przepisy art. 23 i 24 k.c. oraz art. 448 k.c. oddalił powództwo w części w jakiej zostało podtrzymane po jego ograniczeniu, na mocy art. 355 § 1 k.c. umorzył postępowanie w części w której powód cofnął pozew oraz na mocy art. 98 k.p.c. orzekł o kosztach procesu.

Wyrok Sądu pierwszej instancji został zaskarżony apelacją przez powoda w części oddalającej powództwo oraz zasądzającej od niego koszty procesu na rzecz pozwanego.

Skarżący zarzucił nieprawidłową ocenę zebranych dowodów prowadzącą do błędnego ustalenia, że dym z tytoniu palonego przez innych osadzonych na korytarzu pawilonu (...) nie przedostał się do celi w której był osadzony skarżący. W konsekwencji zdaniem powoda błędne jest stwierdzenie, że organizacja

palenia tytoniu w tym pawilonie nie była sprzeczna z prawem skoro przepisy Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 20 czerwca 2011r. w sprawie szczegółowych warunków używania wyrobów tytoniowych na terenie obiektów podlegających Ministrowi Sprawiedliwości oraz środków przewozu osób, powołane w motywach zaskarżonego wyroku, wskazują na to, że palenie tytoniu winno

być zorganizowane w ten sposób aby niemożliwe było oddziaływanie dymu tytoniowego na osoby niepalące. Zdaniem powoda pozwany nie podolał temu wymogowi o czym świadczy konieczność wdychania przez niego tego dymu w czasie udawania się do toalety lub łazienki oraz konieczność zaklejania otworów

w drzwiach celi, co Sąd Okręgowy ustalił. Skutkowało to pogorszeniem stanu zdrowia powoda. Dla wykazania tej ostatniej okoliczności skarżący wniósł

o przeprowadzanie dowodu z zapisów w jego książeczce zdrowia w okresie kiedy był osadzony w pawilonie (...), świadczących o uskarżaniu się na dolegliwości związane z wdychaniem dymu tytoniowego, a nadto na okoliczność, że w wyniku biernego palenia doszło do rozstroju jego zdrowia przejawiającego się bólami głowy i kaszlem.

Pozwany w odpowiedzi na apelację wniósł o jej oddalenie i o zasądzenie od powoda na jego rzecz kosztów postępowania apelacyjnego.

Sąd Apelacyjny w Katowicach ustalił i zważył, co następuje:

Apelacja powoda nie jest zasadna.

Zgodzić należy się ze skarżącym, że wbrew temu co ustalił Sąd Okręgowy organizacja palenia tytoniu w pawilonie (...) pozwanego Zakładu Karnego nie była tak zorganizowana aby powód nie był narażony na bierne wdychanie dymu tytoniowego. Z niezakwestionowanych zeznań skarżącego, a także pośrednio z zeznań świadków zawnioskowanych przez pozwanego wynika, że w pawilonie (...) palarnia była umiejscowiona w pobliżu celi, w której był osadzony skarżący.

Z zeznań powoda wynika, że ze względu na charakter zakładu karnego, w którym był osadzony dym z miejsca przeznaczonego na palarnię przedostawał się do jego celi ze względu na częste otwieranie celi. Ponadto przenikał także przez otwory wentylacyjne czemu osadzeni starali się zapobiec poprzez ich zaklejenie. Niewątpliwie powodowało to dyskomfort powoda jako osoby niepalącej. Winno to w przypadku braku innych możliwości organizacyjnych spowodować osadzenie skarżącego w celi bardziej odległej od palarni.

Nie można jednak odmówić racji Sądowi pierwszej instancji, że dyskomfort powoda związany z biernym paleniem miał miejsce jedynie sporadycznie kiedy pawilon (...) był zamknięty i osadzeni palili tytoń zgodnie z zarządzeniem Dyrektora Zakładu Karnego wewnątrz budynku. Ponadto powód ze względu na charakter osadzenia znaczną część czasu mógł przebywać poza celą. Także kontakt z dymem tytoniowym ze względu na konieczność korzystania z toalety czy łaźni oraz korzystania z telefonu należy uznać za sporadyczny.

Nie każde naruszenie zasad odbywania kary pozbawienia wolności może być utożsamiane z naruszeniem dóbr osobistych w rozumieniu przepisów art. 23 i 24 k.c. i obliuguje sąd do zasądzenia zadośćuczynienia o jakim mowa w przepisie art. 448 § 1 k.c. Należy odróżnić pewne nieprawidłowości w tym zakresie, które mogą być korygowane w trybie zarządzeń Dyrektora lub w trybie skargowym do instancji nadrzędnej od uchybień kardynalnych stanowiących naruszenie dóbr osobistych osadzonego takich jak zdrowie, godność, prawo do ochrony wizerunku itp. W przeciwnym razie każde uchybienie przepisom dotyczącym zasad odbywania kary pozbawienia wolności mogłoby skutkować satysfakcją pieniężną dla sadzonych ze strony Zakładu Karnego. Byłaby to jednak prywatna kara pieniężna dla żądającego jej osadzonego, która nie jest przewidziana przepisami obowiązującego prawa. Przepis art. 448 § 1 k.c. przewidujący możliwość zasądzenia zadośćuczynienia za naruszenie dóbr osobistych poszkodowanego przewiduje bardziej rygorystyczne przesłanki satysfakcji pieniężnej.

Naruszenie obowiązujących regulacji prawnych dotyczących w tym przypadku kary pozbawienia wolności, musi godzić w dobra osobiste poszkodowanego i to w taki sposób aby sąd uznał, że konieczna jest rekompensata w postaci zasądzenia zadośćuczynienia pieniężnego na rzecz poszkodowanego lub na wskazany cel społeczny.

Z apelacji skarżącego wynika, że sytuacja taka miała miejsce, gdyż wskazywane przez niego bierne palenie tytoniu doprowadziło do rozstroju jego zdrowia. Nie zostało to jednak wykazane przez powoda. Brak na to dowodów w postępowaniu przed Sądem pierwszej instancji. Także dowód przeprowadzony w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym, w postaci zapisów w książeczce zdrowia skarżącego nie potwierdził tych zarzutów. Zapisy w tej książeczce w okresie objętym żądaniem pozwu (k. 185-2020) w większości nie są czytelne. Na ich podstawie brak podstaw do ustalenia, że powód uskarżał się na bóle głowy i kaszel ze względu na bierne palenie tytoniu, że stan ten spowodował u niego rozstrój zdrowia i jego leczenie. Zgodnie z przepisem art. 6 k.c. ciężar dowodu dla wykazania,

że powód doznał uszczerbku na zdrowiu ze względu na nienależytą organizację palenia tytoniu w pawilonie (...) pozwanego Zakładu Karnego obciążał skarżącego. Powód faktu tego nie wykazał. Dlatego mimo nieco odmiennego uzasadnienia orzeczenie Sądu pierwszej instancji należało uznać za trafne.

Z tych względów Sad Apelacyjny na mocy art. 385 k.p.c. oddalił apelację jako pozbawioną uzasadnionych podstaw faktycznych i prawnych.

O kosztach postępowania apelacyjnego orzeczono na mocy art. 102 k.p.c. uznając, że w sprawie zachodzi szczególny wypadek o jakim mowa w tym przepisie. Pozwany odpowiada bowiem za to, że prowadzona przez niego dokumentacja medyczna jest nieczytelna. W ocenie Sądu Apelacyjnego brak było jednak podstaw do przyjęcia w tej sytuacji domniemania faktycznego, że powód doznał rozstroju zdrowia uzasadniającego żądanie pozwu ze względu na szkodliwe oddziaływanie dymu tytoniowego.

SSA Tomasz Ślęzak	SSA Roman Sugier	SSO del. Tomasz Tatarczyk
-------------------	------------------	---------------------------